

MATI IN GOSPODINJA

LETO 1930 — STEVILKA 11.

Beseda o zvestobi.

Če slišimo besedo »zvest«, se nehote domislamo na »zvestega psa« ali »zvestega hlapca« in nehote imamo občutek, kakor da bi bila zvestoba samo lastnost uslužbenih, podrejenih. To naziranje pa je čisto napačno.

Zvestoba človeka ima povsem drug pomen, kakor zvestoba psa. Ta je zvest le zato, ker mu tako vleva nagon, da se drži tega, ki mu dá jesti, ki ga poboža in prijazno nagovori; pogosto pa tudi iz strahu, ker se boji biča. Človeku pa je zvestoba lasten ponos, zavest duševne moči, ponos otroka božjega.

V prejšnjih časih, ko so bili ljudje osebno tesneje združeni med seboj, ko je bil hlapec pri kmetu, vajenec in pomočnik pri trgovcu in obrtniku kot družinski član, takrat je bila zvestoba še čisto osebnega pomena; takrat je bil res človek človeku zvest. Zvestoba je imela tedaj tudi še značaj čuvstvenosti, pa tudi odvisnosti. Toda brez zavesti, da zvestoba človeka oplemeniti, da ga dviga, da ga stavi v ponos otroka božjega.

Z razvojem industrije je to razmerje prenehalo; zveza med delodajalcem in delojemalcem je skoraj pretrgana, le delovna pogodba jo še veže. Delodajalec in delojemalec nista več gospodar in hlapec, ampak osebno prosta moža in se pogosto osebno niti ne poznata. S tem pa je osebni poudarek njune zvestobe izgubljen. Delodajalec ne skrbi za delojemalca iz dolžnosti kot pred-

stojnik, delojemalec pa ne dela iz čuvstva odvisnosti; vsak išče svoj lasten dobiček, svoje ugodje.

Ali pa naj tudi v tem slučaju pustimo zvestobo, kot nekaj odveč, čisto ob strani? Ali naj zdaj velja pravilo: »Delaj, kar hočeš, le glej, da te ne dobe!« To stališče bi bilo približno tisto o pasji zvestobi, kaj ne? Lahko bi to načelo tudi izpremenili: »Lump si lahko, le od tega je odvisno, kako to skriješ.« S tem pa bi se življenje izpremenilo v boj vseh proti vsem in najboljše orožje v tem boju bi bile: laž, goljufija, lakomnost, tatvina, rop, sploh vse, kar smatramo za nizkotno. Pri tem pa bi ljudje bolj in bolj izgubljali zavest svojega človeškega dostojanstva, postali bi pravi roparji, kar pa bi bilo še tem nevarnejše, ker bi bilo njih orožje ne samo zunanje, ampak tudi notranje, duševno, iznajdba, ki bi ugonobljala človeštvo bolj in bolj.

Zato je potrebno za nas vse: čim bolj se izgublja zavest osebne skupnosti, tembolj moramo spoznavati zvestobo kot ono vez, ki nas druži z Bogom in soljudmi ter nam je zavest božjega detinstva, ko smo zvesti tudi sebi in svojim načelom.

Preponosni moramo biti, da bi prelomili zvestobo, dano besedo; preponosni, da bi delali kakor neumna žival, ki dela le iz strahu pred bičem. Zaradi našega moralnega ponosa delajmo in vršimo svojo stanovsko dolžnost, ker je to naša življenska naloga, ki nam jo je Bog dal.

In k temu ponosu moramo vzgajati tudi naše otroke. Nikdar in nikoli ne smejo biti strahopetni sužnji,

ampak proste osebnosti, ki so prevzeti resnice o povsodpričujočnosti božji, ki delajo in vrše svojo dolžnost ne za plačilo in priznanje ljudi, ne iz strahu pred kaznijo, ampak iz svetega ponosa otrok božjih.

Vsem ženskim društvom in odsekom.

Na dan Vnebohoda, 29. maja t. l. praznuje naš prevzvišeni vladika gospod dr. Anton Bonaventura Jeglič 30 letnico svojega življenja. V počaščenje in v znak ljubezni in hvaležnosti do visokega jubilanta se je osnoval »Jegličev sklad«. Vsa ženska društva in dekliniški odseki naj v teh dneh pridno zbirajo prispevke za dar v »Jegličev sklad«. Darove je poslati knezoškofijskemu ordinarijatu ali Prosvetni zvezi v Ljubljani. — Slov. krščanska ženska zveza.

O kuhinjskih pripomočkih.

Sodobna gospodinja ve, da je veliko bolj pametno in gospodarsko, da dobro opremi svojo kuhinjo in si nabavi potrebne kuhinjske pripomočke, kakor pa da kupuje malovredne in nelepe okraske za stanovanja, ki so samo v napoto in dajejo mnogo nepotrebnega dela. Če imamo na razpolago le skromno vsoto denarja za novo nabavo ali za izpopolnitev kuhinjskega orodja, tedaj nakupujmo tako, da štedimo pri številu predmetov, nikakor pa ne smemo varčevati pri njihovi kakovosti; to se pravi, kupujmo raje manj reči, a tiste prvovrstne, da nam resnično odpomorejo pri delu in nam solgo časa služijo.

O posodi za kuhanje smo že govorili; zato se gospodinja lahko sama odloči, kakšna posoda ji najbolj ustreza. Skoraj v vsaki kuhinji je

potrebno naimanj pet loncev različne velikosti s pokrovkami, prav toliko kozic, ena ponev in plitva ponvica (za omelete, zrezke itd.). Razen našete posode pa moramo imeti še za kuhinjo neobhod. potrebno orodje: Par zajemalk, penavk in kovinskih lopatic, cedilo za juho, žičnato sito za pretlačenje, sito za moko, železen strgalnik in strgalnik za kumare in še nekaj predmetov, ki jih bomo natančneje opisali. Potrebna sta tudi dva pekača, eden z višjim, drugi z nižjim robom ali pa brez nje (ta je posebno pripraven za peko drobnega peciva, da ga laže poberemo z nje). Tudi kavni mlinček je v kuhinji prepotrebna priprava. Ker je zastareli mlinček, katerega je treba držati v naročju zelo nepripraven in mlenje z njim zamudno, so začeli izdelovati steklene stenske kavne mlinčke, ki so pritrjeni na steno, na kuhinjsko omaro ali kredenco. Ta mlinček je stalno napolnjen s kavo, katera vsled tega, ker je neprodušno zaprt, ne more izdišati. Kadar nameravamo kuhati kavo, nam ni treba jemati mlinčka med kolena in ga šele polniti, temveč zavrtimo samo parkrat mlinček in — evo nam fino zmlete kave! Ker ste posodici prozorni, lahko vidimo, kadar kava v mlinčku poide, pa tudi dobro vidimo, koliko smo je namleli. Mlinček je praktičen in zaradi tega že mnogo v rabi. Tudi našim gospodinjam ga toplo priporočamo.

Žičnata metlica (šiba) kot kuhinjska priprava v dobro opremljeni kuhinji tudi ne sme manjkati. Ne rabimo je samo za stepanje snega ali sladke smetane, temveč z njo tudi zelo temeljito razžvrkljamo prežganje, zmečkan krompir itd. Velika pomoč gospodinji je strojček za mletje ali drobljenje (faširanje) mesa, ki ga imajo povečini vse praktične gospodinje. Ta strojček pa ne reže samo mesa ali slanine, temveč zmelje tudi druge jedi, kakor n. pr. kuhano zelenjad (špinačo, krompir), namočen kruh, kuhane stročnice itd.

Priporočljivo pa je, da kupimo več vložkov za mletje, z večjimi ali manjšimi luknjicami. Če hočemo imeti jed zelo fino in na drobno zmleto, tedaj vstavimo v strojček vložek z najmanjšimi luknjicami in obratno. Poleg tega stroja nam pride prav tudi strojček za mletje drobtin, orehov, lešnikov itd. Namesto cele kopice teh različnih strojev na ročni pogon, ki zavzemajo mnogo prostora, bi pa priporočali raje stroj, ki sam opravi vsa dela, katera je prej vršilo več strojčkov, kakor mletje in drobljenje (meso, slanina, drobtine, kava, mak, orehi td.) iztiskanje sadnih sokov, izdelovanje testenin (makaroni, rezanci), koksov itd. Nabavni stroški tega kuhinjskega »vse delavca« so sicer precej veliki, vendar se tak stroj izplača v vsakem večjem gospodinjstvu, posebno če si urejemo kuhinjo na novo in si še nismo nabavili nobenega prej omenjenega stroja. Taz stroj z imenom »Jupiter« moramo vedno in najtopleje priporočati.

Kar se tiče kuhalnic, se ti izdelki dolgo časa niso prav nič izpremenili (odkar hodi Ribničan s svojo suho robo po svetu). Vendar dobimo že boljše kuhalnice za mešanje, ki so na obeh straneh izbočene (ne vbočene), pa tudi prevotlene, s katerimi vmešavamo mnogo hitreje nego s starimi. Če vmešavamo surovo maslo, testo, ali pa samo mešamo, gre s takimi kuhalicami delo mnogo urnejše in laže izpod rok. Od lesene robe je razen kuhalnic potrebno v kuhinji še klaidivo za meso, goba za pretlačevanje, ter razne deske in deščice. Tu je pomniti tole: Les se jako rad nazvame vsakega duha, ker vpija snovi, ki se na njem pripravljajo in ga je tudi težko dobro osnažiti. Zaradi tega delimo vso suho robo v dve skupini: a) v predmete, ki nam služijo za testo (močnate jedi, sladice); b) v take, ki jih imamo za meso in zelenjad. Obe vrsti naj imata znamenja, da jih ločimo in pomotoma

ne zamenjamo. Sesekljane čebule ne pustimo nikoli na deski, temveč jo takoj predenimo na porcelanast ali pločevinast krožnik in pokrijmo; desko pa takoj umijemo, da ne obdrži neprijetnega čebulnega duha. Kuhalnic ne jemljimo za mešanje in praženje v masti, ker postanejo črne in nelepe. Za tako delo imamo kovinske lopatice, katere smo že omenili in s katerimi dno mnogo laže strgamo, kakor pa z lesenimi kuhalniciami.

Zelo potrebni so ostri kuhinjski noži raznih velikosti kakor tudi noži seklači z enim ali dvojnimi rezilom. S. H.

Domači vrt poleti.

Vrtiči pri naših domovih po kmetih so spomladi izvečine dobro obdelani in vobče tudi koristno izrabljeni. Kar je manjših, se uporabljajo le bolj kot sejavnice za kapusnice, solato, peso in razno drugo povrtnino. Večji vrtovi pa služijo poleg tega tudi za pridelovanje vsakovrstne kuhinjske zelenjadi.

Zal, da mnogo vrtov pozneje poleti, ko prve sadeže porabijo, zanemarljajo ali vsaj ne izrabijo tako, da bi dajali primeren užitek celo leto, tje do pozne jeseni in še za zimo. Kakšna škoda, ako se čež poletje namesto koristnih rastlin, šopiri po vrtu plevel in namesto poletnih cvetlic rastejo na njem koprive.

Prvo delo vsake gospodinje budi, da vsak košček vrta, ko ga izprazni, takoj na novo obdelata, obseje ali obsadi. Ko spomladi pospraviš z vrta zeljne in razne druge sadike (»flance«), brž izpraznjeno zemljo prestihaj, če treba obenem pognoji in obsadi s solato ali kakoršnokoli drugo zelenjadjo, ki hoče imeti močno pognojeno zemljo. Razen solate na takih gredah dobro uspevajo paradizniki, zelena, kumare — vse rastline, ki so silno požrešne za gnoj in se na takem prostoru, ki je močno pregnojen, posebno dobro počutijo. Ako sadiš kumare, ne puščaj vmes praznih prostorov, ampak

zasadi jih s solato, kolerabami ali pa kako drugo zelenjadjjo, ki hitro zraste in bo godna, preden se bodo kumare razrastle in pokrile zemljišče.

Ko porabiš prvo solato (koncem maja in v prvi polovici junija), takoj zemljo obrni, poravnaj in nasadi pritlični fižol ali pa tudi preklar ali rdečo peso, pa tudi grah, pozne kolerabice, podzemeljske kolerabe lahko sadiš na take grede, ki so bile spomladi dobro pognojene in jih sedaj ni treba zopet gnojiti. Kjer imaš grah, nikari ne čakaj, da bi ga z grede porabila do zadnjega stroka in da bi se slama posušila. Takoj, ko začne slama rumeneti, je čas, da grah populiš, zemljišče pa temeljito obdelaj, pognojiš ter ga obseješ z endivijo. Sejemo pa lahko tudi še pozni fižol, redkev, repico, presajamo solato, kolerabo, in če ni prepozno (vsaj junija), še tudi pozno zelje, ohrovt, karfijole, rožnati kapus, rdečo peso itd. Na tak način dosežemo, da na vrtu ni nikdar nobene gredice prazne in da nam daje zemljišče po dva ali celo po tri pridelke.

Da bodo pa sadeži dobro uspevali in dajali največji mogoči užitek, jih moramo zlasti čez poletje primerno gojiti in obdelovati. Posebno važne so tri stvari: zatiranje plevela, okopavanje in zalivanje. Vrt v plevelu ne more dati nikdar dovoljnega užitka in je v sramoto lastniku in hiši, pri kateri se nahaja. »Plevel moramo zatirati, ko ga še ni,« pravi pregovor. S tem hoče reči, da ne smemo čakati, da bi plevel prerastel kulturne rastline, ampak da ga je treba zatreti že v kali. Okopavanje je za vrtno rastline tako važno kakor gnoj. Z ničemer jim tako hitro in izdatno ne pomagamo kvišku kakor s pravočasnim, pogostim okopavanjem. Okopavanje je ključ, s katerim odpiramo zemljo, da more vanjo zrak in voda, obenem jo pa zapiramo, da ne more prehitro iz nje zemeljska vlaga, ki jo rastline tako silno potrebujejo poleti, ko je malo padavin in velika toplota.

Da je treba ob suši vrtno rastline zalivati, je samo ob sebi umevno. Posebno hvaležne za obilno moč so kapusnice, solata, zelena in kumare.

H.

Mrtvični krč.

D. Cosić Nikola, šef kirurškega oddelka

Zdravljenje. Zdravljenje tetanusa je preventivno (preprečevalno) in kurativno (pravo zdravljenje). Zelo važno je pri tej bolezni preprečevalno zdravljenje, ki je lahko, poceni in za vse dosegljivo. Uspeh tega zdravljenja je, če se pravočasno in pravilno leči, vedno gotov. Obstoji v tem, da se protitetanični serum (5—10 kubičnih centimetrov) vbrizga pod kožo vsaki osebi, ki ima sumljivo rano in to kolikor mogoče hitro po nastanku rane (injekcije). Sumljive rane so one, ki so povzročene od krogelj puške, šrapnela in drugih, od uboda žeblja, žice, noža in ostalih kovinastih šiljastih predmetov, zlasti, če so zarjaveli in zamazani z zemljo, z odpadki konj in ostale živine. Isto velja tudi, če smo se zbodli z ostrim lesom. S temi injekcijami se gotovo preprečijo pojavi te težko ozdravljive in smrtnonevarne bolezni. Da je temu res tako, so dokaz sedanji redki slučajji obolenja po bolnišnicah, dočim je bilo pred uvedbo tega seruma število tetanično obolelih mnogo večje. Drugi dokaz pa je v mnogoštevilnih slučajjih obolenje vojakov, ki so se za čas vojne nahajali na krajih, kjer ni bilo na razpolago zdravil. Vsled tega niso mogli pravočasno dobiti omenjene injekcije protitetaničnega seruma. Da bi se preprečili pojavi te bolezni, so v zadnji vojni slehernemu vojaku, preden je odšel v rov, vbrizgali 10 kubičnih centimetrov protitetaničnega seruma.

Na ta način se je število tetanično obolelih v zadnji vojni zmanjšalo na malenkost. In če se je konstatiral kak slučaj, vedno se je do-

gnalo, da ta bolnik ni pravočasno dobil, ali pa se mu sploh ni vbrizgal omenjeni serum.

Kakor daje preprečevalna raba seruma uspeh, tako pa je zdravljenje že pojavljenega tetanusa jako težko, brezuspešno. Tetanus je nalezljiva bolezen, ki povzroča visoko število smrtnosti, okoli 80 odstotkov. Ostalih 20 odstotkov ozdravljenih spada v lahke oblike tetanusa. Drugače pa tetanus 100% ubija. Smrt nastopi najbolj vsled nemožnosti vdihavanja zraka (asfiksija).

Zdravljenje vrši zdravnik, četudi se ne more zahtevati mnogo od njega potem, ko je bolezen že tu. Za cilj ima zdravljenje:

1. Da prepreči tvorjenje tetaničnega strupa v rani.

2. Da uniči strup (toksin), ki je že zašel v telo.

3. Da deluje na obolelo živčevje tako, da ga spravi v navadno stanje.

Prvi cilj dosežemo z izrezanjem (excizijo) rane, z razkuževalnim izpiranjem itd. Drugi pa z vbrizgavanjem antitetaničnega seruma v velikih količinah, včasih 40—60 kubičnih centimetrov dnevno. Vbrizgavati se more tudi preko hrbtencega kanala, ki je najbližja pot za dovajanje antitetaničnega seruma do živčnih središč, kjer se je vsidral tetanični strup.

Tretji cilj skušamo doseči s sredstvi, ki pomirujejo živce (tople kopeљи 39—40 stopinj C trikrat dnevno, morfij, kloral itd.).

Iz gornje razlage vidimo, na kakšen način se more preprečiti ta težka in smrtnonevarna bolezen. Dovolj je, da vemo za te sumljive rane, katere morejo biti izhodna točka tetanusa, da odidemo k prvemu zdravniku, ki bo vbrizgnil omenjeni serum in zdravil rano, če je potrebno in tako je nevarnost odstranjena. Mislim, da sem dovolj jasno očrtal, katere so te sumljive rane, pa upam, da bodo mogli spoštovani čitatelji iz vsega tega razbrati potreben pouk.

Dr. France Debevec.

O jetiki.

Zadnjič smo zaključili opise raznih jetičnih obolenj. Povprašamo se sedaj: Kako se pa jetike varujemo, kako jo zdravimo? — Da ne bo telo obolelo radi te bolezni, je potrebno, da se ne okuži. Dandanes pri nas to ni mogoče. Biti bi morali zaprti v kletki iz stekla, da ne bi v naša pljuča zašle ob priložnosti kužne kali. Mi se gotovo okužimo po jetičnih bacilih. Po 15. letu starosti bi jedva našli Slovence, ki ni še doživel okužitve z jetičnimi povzročitelji. Pač pa bi našli kje v daljnji osrednji Aziji, Ameriki, Afriki rodove ali vsaj poedine ljudi, ki se vse življenje ne morejo na ta način okužiti, ker ni pri njih jetičnih bolnikov. Dognali so pa, da zbole ti dotlej neokuženi ljudje v posebno hudih oblikah, če zaidejo v kraje in med rodove, kjer je jetika že običajna nadloga.

Če torej vemo, da se gotovo enkrat okužimo, kaj potem storiti, da ne zbolimo? Saj okužiti se in zbole ti ni eno in isto. Potrebno je: Čim bolj odstraniti vire za okuženje; s telesom prav ravnati, da v kužni okolici ne zbolijo; telo okrepiti, da v morebitni borbi po že nastalem okuženju ono ostane zmagovalec.

Zamislimo si položaj trdnjave, ki jo napade sovražna vojska. Kaj misliš, kaj pride vse v poštev, da utrdbe ne padejo v roke neprijatelja? Odgovorili bomo: Vedeti je treba, kako številna, močna in bojovita je oblegovallna vojska; kako krepak je branilec, kako čvrsto je obzidje, kako obilne so rezerve in zaloge hrane, obleke in municije. — Prav isto velja za telo, ki se brani proti napadalcu — kužnim jetičnim kalem. Čim manjše je število kužnih bacilov, čim manj je okužitev, čim krepkejša, odpornejša je telo, tem manj je verjetnosti za nevarno obolenje.

Najnevarnejši vir za okužitev so bolniki z odprto.

jetiko, to je s kužnim izmečkom. Kaj naj storimo, da ti ljudje ne bodo povod za okuženje in zboleje drugih? Potrebno je bolne ljudi ločiti od zdravih s tem, da jih pošljemo v posebne zavode (bolnišnice in zdravilišča; neozdravne v hiralnice). Le tedaj, kadar to ni izvedljivo, naj bi oboleli ostali doma.

Toda kaj hočemo s temi koristnimi nauki dandanes, ko nimamo bolnišnic — nimamo cenених ljudskih zdravilišč — nimamo hiralnic? Bolnikom ne preostaja drugo, ko da ostajajo največkrat v tesnih, neprimernih stanovanjskih prostorih na lastnem domu, kjer so neprestano v neposredni bližini otrok in drugih, odraslih domačih ljudi. Nevarnost okuženja je v takih prilikah naravno izredno velika.

Da se nevarnost za obolenje v takih okoliščinah čim bolj zmanjša, storimo sledeče: Ako le količkaj mogoče, naj bolnik biva sam v posebni sobi. Kjer to nikakor ni mogoče, morajo biti postelje zdravih domačinov vsaj 2 m oddaljene od bolnikovega ležišča. Le strežna oseba naj ima opraviti z jetičnikom. Ostali ljudje, zlasti otroci naj ostajajo 2 m oddaljeni od njega. Bolnik mora imeti robec pred ustmi, kadar kašlja, a glavo naj pri kašlju drži vstran. Njegovo perilo, posodje, jedilno orodje naj se pri čiščenju oziroma pranju prekuhava v vreli vodi, —

Steherno jutro naj strežna oseba z vlažno krpo obriše posteljo, pohištvo, stene. Pljuvanje bodi dovoljeno le v pljuvalnike, ki je v njih (raztopljene v vodi) nekaj razkuževalne raztopine (lizol i. dr.). Okna naj bodo po možnosti vedno odprta, pozimi vsaj po nekaj ur na dan.

Če bolnik umre, treba sobo dobro prezračevati; vse, kar se da prekuhati, naj se s kuhanjem razkuži, ostalo — če le mogoče — na solncu večkrat opravi. Predmeti v sobi, tla, okna se umivajo z vročo vodo in sodo, deloma z milom in peskom. Lahko se naravno

vsa soba rajnekega dobro zapre, a v njej postavi potom razkuževalnega zavoda (n. pr. Higijenski zavod v Ljubljani in drugod) aparat, ki vstvarja močne razkuževalne pline. V eni ali dnevu je vse razkuženo, nato treba sobo dobro zračiti.

Vsa ta opravila ne pridejo takoj v meso in kri. Toda le kratek čas zadošča, pa bo navada postala železna sprajca. Tudi pri nas se že nameščajo (zlasti potom Antituberkuloznih dispanzerjev) bolniške sestre, ki na licu mesta gledajo in poučujejo bolnika in njegove svojce, da se prav ravna v bolezni.

Naj nikdo ne misli, da takšno početje kviri lepe odnošaje med deco in bolnimi roditelji. Otroci se kaj naglo priučijo pravilnega ponašanja, da, celo bolj vestno izpolnjujejo zdravstvena navodila kakor odrasli.

Ako ima bolnik primerno stanovanje, je previden v občevaranju z drugimi, gleda na snago, potem ne obstoja več znatna nevarnost za okuženje. Takšen bolnik je res vsega spoštovanja vreden. Na drugi strani pa more biti ravno brezobziren bolnik vir mnogim obolenjem.

Lenoba je hudičevo počivališče, lenoba je vsakega greha začetek, lenoba je jama čednosti.

Lenoba plačuje z revščino.

Resnica kratko govori, laž ima mnogo besed.

Žulji na rokah so častnejši kot prstani na prstih.

Gospodinj bo nudil letošnji ljubljanski jubilejni velesojem od 29. maja do 9. junija vse, kar rabijo za opremo svojih domov. Zamogle si bodo omisliti pohištvo od enostavnih spalnic do najrazkošnejše gosposke sobe, pleteno pohištvo, preproge, zastore, zrcala, tapetniške izdelke, cvetlice, peči, štedilnike, posodo; opremo zakopalnice, radio, klavirje, gramofone in še nešteto stvari, ki si jih želijo in katere si bodo najceneje nabavile na velesojm.

Žanašemaie

PRESVETLEMU KNEZU IN ŠKOFU
DR. A. B. JEGLIČU IZRAŽAMO
TUDI MI, NAJMLAJŠI NJEGOVI
LJUBLJENČKI, ISKRENE CESTIT-
KE K NJEGOVI OSEMDESETLET-
NICI V SVOJIH MOLITVAH BOMO
PROSILI LJUBEGA BOGA, NAJ
NAŠEMU NADPASTIRJU NAKLO-
NI ŠE VELIKO SREČNIH LET.

Kraljiček.

V starih časih je imel vsak zvok in vsak glas svoj pomen. Če je kovač udarjal s kladivom na nakovalo, je bilo slišati, kakor da pravi: »To je delo, težko delo!« Če je mizar z obličem oblal, je reklo: »To veš, to veš, hm!« Ko so se mlinska kolesa zasukala in so stope začele tolči, se je slišalo: »Bog pomagaj! Bog pomagaj! Bog pomagaj!« Če mlinar ni bil posebno pošten, je najprej vprašalo: »Kdo je tu? Kdo je tu?«, potem pa je hitro odgovorilo: »Sam mlinar, sam mlinar!«; potem pa prav hitro: »ki krade, ki krade, merico, merico.«

V tistih časih so tudi ptice imele svoj govor. To, kar danes slišimo le kot čebljanje in žvrgolenje, je bilo takrat govorjenje, ki so ga vsi razumeli.

Takrat so si ptice domislile, da bi bilo dobro, če bi si izvolile svojega kralja, ki bi skrbel za nje. Vse ptice so bile zato, le šnefi ne in so v znak protesta odleteli v močvirje in se od tedaj niso več vrnili med druge ptice.

Ostale ptice pa so se hotele dogovoriti, kako bi volitev izvedle; zato so sklicale veliko zborovanje. Lepega majskega jutra so se zbrale iz gozdov, vrtov in polj vse skupaj. Prišel je orel in ščinkavec, sova in krokar, škrijanec in vrabec; čemu naj vse naštevam? Celo kukavica in njen zna-

nilec, kobilar, sta prišla in mal, drobcen ptiček, ki se nobenega imena ni imel, se je pomešal med vso množico. Kokoš, ta skrbna gospodinja, ki se za nič drugega ne zanima kot za dom, ni prav ničesar vedela o celi stvari in se je silno začudila. »Kaj, kaj, kaj, kaj, kaj je pa to?« je zaragljala. »Sa-mi-do-bri-lju-djel!« je zapel petelin in ji potihem in na uho pošepnil, kaj to pomeni.

Medtem so se že ptice domenile, da bo tisti kralj, ki bo najvišje poletel. Zaba, ki je sedela v grmu, je to slišala in zagnala svoj svarilen glas: »Nak, nak, nak; — nak, nak, nak!« A s svojim svarilom ni uspela.

Takoj zdaj zjutraj so hotele ptice poskusiti s poletom, ko so še vse sveže, da bi nihče pod noč ne mogel reči: »Višje bi bil še letel, pa me je noč prehitela.«

Na dano znamenje se je dvignil ves roj ptičev v zrak. Prah se je dvignil za njimi; hrušča in trušča in frfotanja s perutmi je bilo toliko, da bi si bili vi, dragi čitateljski, ušesa tiščali, če bi bili zraven. Mali ptički so kmalu začeli zaostajati in so popadali na zemljo; večji pa so dalj časa vzdržali, a nobeden ni mogel doseči orla, ki je letel tako visoko, da bi bil lahko solncu oči izkopal. Ko je videl, da so vsi drugi daleč za njim, si je mislil: »Kaj boš letal višje, saj si že zdaj kralj!« In ptice zdolaj na zemlji so mu klicale: »Ti si naš kralj, nihče te ne doseže!« — »Razen mene,« je zaklical mali ptiček brez imena, ki se je bil skrtil v orlovo perje in ga je orel nosil doslej. Prav nič ni bil truden in zato se je pognal visoko, tako visoko, da je gotovo videl nebeškega Očeta na prestolu. Ko pa se je utrudil, je stisnil peruti ob sebi in se je spustil na tla ter je klical na ves glas: »Kralj sem jaz, kralj sem jaz!«

»Ti, naš kralj?« so se jezile ptice.

»To ne velja. Še en poskus: kdor bo padel najgloblje v zemljo, tisti bo kralj.«

In začela se je nova poskušnja. O, kako je telebnila gos z vso svojo težo ob tla, pa se niso udala! Petelin je skopal hitro jamo v pesku, a je bila zelo plitva. Raca, ki se je na glavo postavila v vodo, si je zlomila perut, ko je udarila z njo ob skrito skalo in je jezna in krvaveča odrala. Mali ptiček pa, ki mu nihče ni vedel imena, je poiskal mišjo luknjo in je skočil vanjo ter klical iz nje: »Kralj sem jaz, kralj sem jaz!« Ptice pa so se jezile, da bi morale imeti tako majhnega kralja in so sklenile, da ga zapro in sesradajo v mišji luknji. Sovo so izbrale za čuvaja in so jo postavile pred mišjo luknjo. Ko pa se je zvečerilo, so šli stari in mladi k počitku, le sova je ostala pred mišjo luknjo za stražo in je s svojimi velikimi očmi gledala naravnost v luknjo. Pa tudi ona se je utrudila in si je mislila: »Eno oko lahko zatistem in čuvam z drugim, da mali paglavac ne pobežne iz luknje.« In res zaprla je eno oko, z drugim pa je nepremično gledala v mišjo luknjo. Mali je pogledal iz luknje, a sova je s svojo kosmato nogo stopila pred njo in se je moral skriti. Potem je sova odprla oko, pa drugo zaprla in je hotela tako vso moč izmenjavati. Ko je pa eno oko zopet zaprla, je pozabila to odpreti; ker sta bili pa obe očesi zaprti, — je zaspala. Mali ptiček pa ji je ušel.

Od tedaj se sova nikoli ne sme po dnevi pokazati med pticami, sicer se vse jezne zakade vanjo in jo vlečejo za perje. Zato leta le ponoči in zalezuje miši, ker delajo take luknje.

Tudi mali ptiček se nerad pokaže med pticami, ker se jih boji zaradi svojih zvijač. Po grmovih in mejah skače in če se čuti samega, tedaj še smelo trdi: »Kralj sem jaz, kralj sem jaz!« Zato so mu pa ptice dale zanimljivo ime »kraljiček«.

Nobeden izmed ptičkov pa ni tako vesel, da mu ni treba ubogati kraljička, kakor škrjanček. Komaj se pokažejo prvi solnčni žarki, že se dvigne visoko v zrak in poje: »Ah, kako lepo! kako lepo! lepo! lepo! lepo!«

IVERL

Odpovej se svoji strasti in boš lahko veroval. (Pascal.)

Kadar vera odhaja iz srca, tedaj se pričenjajo v duši grozote. (Lamenais.)

Samo eno nesrečo poznam: greh; a ta je neskončna.

(Umetnika Steinle-ja zadnja beseda.)

Veselje in ljubezen do dela vsako delo osladi.

Delo ima grenke korenine, a sladek sad.

Bahrija cvete, a sadu ne prinese.

On že ve.

Oče: »Ali veš, kam pridejo dečki, ki ne hranijo denarja?«

Sinko: »V kino.«

Kaj je telefon.

Teta: »Povej mi, Tonček, kaj je telefon?«

Tonček: »Predstavite si psa, ki je dolg od Belgrada do Ljubljane. Ako mu stopite na rep v Belgradu, zacvilil v Ljubljani; tak je telefon.«

Račun.

Učitelj: »Kaj dobim, ako prerežem krompir na 4 enake dele?«

Učenec: »Štiri četrtine.«

Učitelj: »Dobro. In če te štiri četrtine zopet razdelim, kaj dobim potem?«

Učenec: »Krompirjevo salato.«

Učitelj bi rad razložil besedo »razvedrilo« in vpraša: »No, Francek, kaj stori oče, ko pride ves truden z dela domov?«

Francek (odkritosrčno): »Mamo in mene nabije!«